

Регламентиране на хранителните добавки – предизвикателства и перспективи

Проф. д-р Веселка Дулева, дм

**Национален център по общественото здраве
и анализи**

- През последните години все повече **нараства интереса към хранителни продукти с ползи за здравето**
- **Най-голям дял** в предлагането и продажбите на храни със здравни претенции имат **хранителните добавки**.
- Според анализ на **Euromonitor International** ръстът на **продажби** на Витамини и други хранителни добавки **в България през 2014 г. е 107 млн лв, а през 2015 – 112 млн лв**
- **Прогнозираният ръст** на продажби до 2020 г. е от 3-5% с достигане на 127 милиона лева продажби.

Основна цел на хармонизираното законодателството по храни е:

- Осигуряване на общественото здраве
- Създаване на **условия за свободно движение на стоки**
- Създаване на **условия за лоялна конкуренция**

Хранителни добавки

- **са храни** и се регламентират по изискванията на **Закона за храните**
- предназначени са да **допълнят нормалната диета**
- представляват **концентрирани източници на витамини и минерали** или **други вещества с хранителен или физиологичен ефект**, използвани самостоятелно или в комбинация
- предлагат се на пазара **в дозирани форми** като капсули, таблетки, хапчета и др. подобни течни или прахообразни форми. **Приемат се** в предварително дозирани количества през устата.
- продават се само в обекти, **регистрирани** по реда на чл. 12 от **Закона за храните**, както и в **аптеки и дрогерии**.

Директива на ЕС 2002/46/ЕС за хранителни добавки

Задължителни за всички страни от Европейския съюз

- Форми на витамини и минерали
- Специфични изисквания при етикетиране на хранителните добавки
- Хармонизиране на националното законодателство

От август 2005 в страните от Европейския съюз е забранена продажбата на хранителни добавки не съответстващи на изискванията

Елемент на националното законодателство в България

- ***Нотификационен режим***
  - Уведомяване на отговорните органи чрез представяне на етикети – в БАБХ.
- ***Регулиране на***
  - Растения и части от тях, растителни екстракти
  - Горни граници за безопасен прием на витамини и минерали
  - Други хранителни вещества или субстанции с хранителен или физиологичен ефект.

Предизвикателства и проблеми в Директива ЕС 2002/46/ЕС за хранителни добавки

- **Определяне на Горни граници за безопасен прием на Витамини и Минерали**, включени в състава на хранителни добавки - определяне на нивата ще се базира на научна оценка и доказателства
- **Разширяване на настоящия Позитивен лист от витамини и минерали** - след оценка от EFSA
- **Разширяване на разрешени субстанции** за включване в състава на хранителните добавки след проучване и определяне на съществуващите практики в отделните страни, свързани с традициите в употребата на аминокиселини, мастни киселини, растения и др.

Горни граници за безопасен прием на Витамини и Минерали

Европейски съюз

- Препоръки на Европейската комисия (разработват се от EFSA)
- Съществува дискуссионен документ

България

Определени са

- **Максимално допустими количества витамини и минерали** за дневен прием, препоръчван от производителя
- **Минимални количества витамини и минерали**

Наредба 47 за изискванията към хранителни добавки

- Максимално допустими количества витамини и минерали са предназначени **за дневен прием за лица над 18 години**
- Максимално допустими количества витамини и минерали **НЕ се отнасят за бременни и кърмещи жени**
- Максимално допустими количества витамини и минерали трябва **да се имат предвид при влагането им в дозирани форми**, под които ще се предлага съответната хранителна добавка

Национални изисквания при определяне на максимално разрешените нива за влагане на Витамини и Минерали в хранителни добавки

1 x RDA	~1-3 x RDA	Безопасни нива
Литва Испания (Финландия, Ирландия - на практика се прилагат по високи нива)	Белгия Дания Франция Германия Гърция Италия Латвия Люксембург Полша	Холандия Швеция Англия - Специфични нива: Кипър, Чехия, Малта, Словения - Според случая: Австрия, Естония, Унгария, Португалия, Словакия
Vit.C: 60 mg Vit.E: 10 mg	Vit.C: 90-225 mg Vit.E: 30 mg	Vit.C: 1000-2000 mg Vit. E: 240 mg

Определяне на Минимални количества витамини и минерали – елемент на национално законодателство (Наредба 47)

- Определени са **в съответствие с препоръките на Codex Alimentarius**
- Определят се за дневната доза за прием на хранителни добавки, препоръчвана от производителя
- Минимални количества витамини и минерали **не трябва да са по-малко от 15% от стойности на референтни количества за дневен прием**

Други ingredienti

Европейски съюз

Обсъждат се варианти – очаква се научен доклад с предложение към Европейската комисия за:

- Негативен (забранителен) списък от субстанции, които не могат да се използват при производство на хранителни добавки
- Списък на субстанции, разрешени при определени условия (напр. Максимални дози за дневен прием)
- Позитивен списък

България

- **Други хранителни вещества или субстанции с хранителен или физиологичен ефект** са провитамини, белтък, аминокиселини, пептиди, незаменими мастни киселини, рибни и растителни масла, въглехидрати, хранителни влакнини, метаболити, пробиотици и пребиотици, пчелни продукти, хранителни концентрати, ензими, части и екстракти от растения, органични и неорганични биоактивни субстанции, самостоятелно или в комбинация
- **Негативен списък със** 120 растения и части от тях

Включване на растения, части от растения и екстракти от тях в хранителни добавки (Наредба 47)

- Допуска се влагането на **стандартизирани растения**, части от растения и екстракти от тях
- **Безопасни** в препоръчваната от производителя доза за прием
- С **благоприятен ефект** върху здравето
- **Забранява се** в състава на хранителни добавки влагането на **120 растения екстракти и части от тях**
- Забранява се в състава на хранителни добавки влагането и на други растения и части от тях, **съдържащи отровни и силно действащи вещества**

Специфични противопоказания и странични ефекти на някои растения създават риск за здравето при употреба

- **рискови групи:** бременни и кърмещи жени; деца до 12 годишна възраст; лица с хронични заболявания; лица приемащи лекарствени продукти
- **Взаимодействие на определени растения с други растителни продукти и лекарства**

Определяне на растителните продукти в Европейския съюз като:

Храни	Традиционни растителни лекарства	Лекарства
Белгия Италия Холандия Полша	Дания Финландия Швеция	Германия Гърция Латвия Испания

Регламентиране на използването на растения в състава на хранителни добавки

Позитивен списък	Позитивен & Негативен списък	Негативен списък	Липса на списък
Франция	Австрия Белгия Дания Италия Естония Словения Испания	България Чехия Финландия Ирландия Латвия Холандия Швеция Англия	Кипър Германия Гърция Унгария Литва Люксембург Малта Полша Словакия
<i>BELFRIT</i> (Белгия, Франция и Италия) - списък, съдържащ 1000 растения, които са безопасни за използване при производство на хранителни добавки			

Етикетиране

Етикетът, представянето и рекламата на хранителните добавки не трябва да:

- приписват на хранителните добавки **свойства да предпазват, лекуват или излекуват болести** при човека, нито да се позовават на такива свойства
- да съдържат какъвто и да е текст или да внушават, че балансираното и разнообразно хранене не може да осигури необходимите количества хранителни вещества

Здравна претенция (Regulation No 1924/2006)

- **Здравна претенция** е всяко твърдение (претенция), което означава, че съществува връзка между дадена група храни, храна или нейна съставка и здравето
- “Функционална” здравна претенция по чл. 13 от Регламента означава, че съществува връзка между дадена група храни, храна или нейна съставка и функциите на здрави органи и системи
- Чл.14. а. Здравна претенция за намаляване на риска от болести
- Чл. 14. в. Здравна претенция за развитие и здраве при деца

Оценка и регулиране на здравните претенции

- Според Регламент 1924/2006 **се допускат само здравни претенции, утвърдени** след извършена научна оценка при използване на най-високи възможни стандарти
- С цел осигуряване на хармонизирана научна оценка **Европейският орган по безопасност на храните (EFSA)** извършва тази оценка
- **Критерии за научно доказване на здравна претенция** - базирани на общоприети научни доказателства, на дългогодишни и непротиворечиви научни изследвания и доказателства
- **Одобрените здравни претенции** могат да се **използват от всички бизнес оператори на храни и хранителни добавки** при условие, че продукта съответства на условията за употреба и на принципите и изискванията на Регламент 1924/2006

HEALTH AND CONSUMERS

Food

EUROPA > European Commission > DGs > Health and Consumers > Food and Feed Safety

Food Law | Animal Nutrition | Labelling & Nutrition | Biotechnology | Novel Food | Chemical Safety | Biological Safety | Official Controls | Sustainability | Food Improvement Agents

Health & Nutrition Claims

EU Register On Nutrition & Health Claims

Overview

Health claims

Nutrition claims

EU Register on nutrition and health claims

The search tool only allows searches for health claims*, and not nutrition claims.

* **Health claims for which protection of proprietary data is granted** (and for which the right of use of the claim is restricted to the benefit of the applicant) are **only** listed [here](#).

You can also download the complete dataset of nutrition and health claims in the following formats:

Search the register

Claim status:

Authorised

Type of claim:

Art13(1)

EFSA Opinion reference:

EFSA opinion reference

Legislation:

Commission Regulation

Search:

Match entire phrase:

The table will automatically refresh based upon the selections you make.

[Clear filters](#)

Showing 1 to 10 of 229 results (filtered from 2,282 total results)

Show 10 results

First Previous 1 2 3 4 5 Next Last

Claim type	Nutrient, substance, food or food category	Claim	Conditions of use of the claim / Restrictions of use / Reasons for non-authorisation	Health relationship	EFSA opinion reference / Journal reference	Commission Regulation	Status	Entry ID
Art.13(1)	Activated charcoal	Activated charcoal contributes to reducing excessive flatulence after eating	The claim may be used only for food which contains 1 g of activated charcoal per quantified portion. In order to bear the claim information shall be given to the consumer that the beneficial effect is obtained with 1 g which should be taken at least 30 minutes before and 1 g shortly after the meal.	reduction of excessive intestinal gas accumulation	2011;9(4):2049	Commission Regulation (EU) 432/2012 of 16/05/2012	Authorised	1938
Art.13(1)	Alpha-linolenic acid (ALA)	ALA contributes to the maintenance of normal blood cholesterol levels	The claim may be used only for food which is at least a source of ALA as referred to in the claim SOURCE OF OMEGA 3 FATTY ACIDS as listed in the Annex to Regulation (EC) No 1924/2006. Information shall be given to the consumer that the beneficial effect is	maintenance of normal blood cholesterol	2009;7(9):1252, 2011;9(6):2203	Commission Regulation (EU) 432/2012 of	Authorised	493, 568

Основна е отговорността на производителите и търговците на храни за спазване на законодателните изисквания с цел осигуряване безопасността на храните и здравето на потребителите

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

проф. д-р Веселка Дулева, дм
Сертифициран експерт по
Международно законодателство за храни
v.duleva@ncpha.government.bg

<http://www.ncpha.government.bg>

Бул. "Акад. Иван Гешов" 15
1431 София
България